

Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutumlar: Boşanmayı Artırıcı veya Engelleyici Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması

Şahin DOĞAN

Yrd. Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
sahindogan@karatekin.edu.tr

Öz

Bu araştırmanın temel amacı halkın boşanma nedenlerine yönelik tutumlarının araştırılmasıdır. Bu amaçla Türkiye genelinde 33 ilde Şubat 2014 tarihinde araştırma yapılmıştır. Örneklem genişliği % 95 güvenle ve % 2.5 hata payı ile 1.667 kişi bulunmuştur. Bu 33 ilde 18 yaş ve üzeri 1.667 kişiye rastgele (randomsampling) yöntemi ile yüz yüze görüşülerek anket uygulaması yapılmıştır. Verilerin faktör yapısını belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi uygulanmış ve analiz sonucunda cevapların dört faktörde toplandığı görülmüştür. Bunlardan birinci faktör "Uyumlu (Conformist)", ikinci faktör "Dindar", üçüncü faktör "Şiddet Karşısı" ve dördüncü faktör de "Medya Etkisine Tepkili" olarak adlandırılmıştır. Dört faktör toplam varyansın % 70,867'sini açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Boşanma; Tutum; Aile; Boşanma Nedenleri; Boşanma Tutum Ölçeği.

The Attitudes towards the Reasons for Divorce: A Study for Development of Attitude Scale towards the Factors Attracting or Preventing the Divorce

Abstract

The aim of this study is to analyze the manners of the society towards the reasons for divorce. Therefore, a research was realized in 33 provinces which comprises the whole Turkey in February 2014. The width of the sample was 1.667 people with 95 % confidently and 2.5 % error of margin. A face to face questionnaire was conducted by the random sampling method on 1.667 people who were over 18 years old in these 33 provinces. In order to determine the factor structure of the data, an exploratory factor analysis was implemented and according to the result of the analysis, it is seen that the responses were gathered in four factors. The first factor is "Conformist", the second one is "Religionist", the third one is "Anti-Violence" and the fourth one is "Reactive against the Media Effect". These four factors are explaining the 70,867 % of the total variance.

Keywords: Divorce; Attitude; Family; Reasons for Divorce; Divorce Attitude Scale.

Giriş

Toplumun temel yapıtaşı olan aile en köklü ve evrensel kurumlardan biridir. Aile en samimi ilişkilerin yaşandığı, soyun devamı, sevgi, güven, ekonomik, cinsel vb. birçok ihtiyacın karşılandığı birincil sosyal gruptur. Ailenin sağlıklı yürüyebilmesi bireyler arasındaki, sevgi, sadakat, güven, inanç gibi değerlerin yaşatılmasına bağlıdır. Aileyi ayakta tutan değerlerin aşınması zaman zaman aile içi krizlerin çıkmasına hatta boşanmaya neden olmaktadır.

Boşanma çok boyutlu ve kompleks bir konudur. Bu nedenle farklı disiplinler bu konuda araştırmalar yapmaktadır. Çünkü boşanma toplumu, psikolojik, sosyal, ekonomik vb. farklı açılardan etkilemektedir. Bu konuda birçok ülke değişik çözüm yollar aranmaktadır. Türkiye'de de boşanma son yıllarda önemli bir sorun haline gelmiştir. Boşanmanın önlenmesi, boşanmayı etkileyen faktörlerin iyi araştırılmasına bağlıdır. Bu çalışma boşanma nedenlerini anlamaya yönelik bir araştırmadır.

1.1. Araştırmanın Konusu: Araştırmanın konusu Türkiye'de 33 ildeki 18 yaşını doldurmuş ve üzeri yaştaki kadın ve erkekler arasında boşanmayı etkileyen faktörlere yönelik tutumlarıdır. Aile toplumun temel yapıtaşı olarak kabul edilir. Toplumların devamı aile aracılı ile sağlanmaktadır. Aile ise evlilik yoluyla gerçekleşmektedir. Ailenin yıkılması toplumun yıkılması demektir.

Aile yapılarını etkileyen farklı değer ve tutumlar bulunmaktadır. Ailenin sağlıklı devam edebilmesi bu değerlerin öğrenilmesi ve korunması ile mümkün olabilecektir. Hızlı bir değişim geçiren ülkemizde ailenin bu değişimden ne kadar etkilendiği, boşanmaya neden olan faktörlerin neler olduğunun öğrenilmesi ile anlaşılacaktır. Türkiye'de boşanma son yıllara kadar önemli bir problem olarak görülmemiştir fakat günümüzde belki de en önemli konu haline gelmiştir. Boşanmanın anlaşılabilmesi boşanma nedenleri konusundaki tutum ve davranışların araştırılması ile mümkün olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı: Türkiye'de 33 ilde 18 yaş, üzeri kadın ve erkeklerin boşanmayı etkileyen faktörlere yönelik tutumlarının araştırılmasıdır. Boşanma nedenlerine yönelik tutum sorularının iki ana amacı bulunmaktadır. Bunlardan ilki boşanmayı engelleyici veya geciktirici etkilerin neler olduğudur. Her toplumda aileyi bir arada tutum farklı aile değerleri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları evrensel özellik taşımakta bazıları ise yerel, milli özellikler taşımaktadır. Literatüre bakıldığında Batı'da dinin boşanmayı engelleyici faktörler arasında bağımsız değişken olarak alındığı görülmektedir. Bu konuda hatırı sayılır bir literatürün oluştuğunu söylenebilir. Bu nedenle halkın, dinin boşanmayı engelleyici etkisi konusundaki tutumlarının öğrenilmesi araştırmanın ana amaçlarından birini oluşturmaktadır. Araştırmanın diğer amacını ise boşanmaya neden olan veya boşanmayı artırıcı etkenlerin araştırılmasıdır.

Boşanmayı artırıcı faktör/faktörler üç alt başlık altında araştırılmaktadır.

Bunlardan ilki, Anne babanın ailevi sorumluluklarının ihmalinin boşanmaya nasıl bir etki ettiğinin araştırılmasıdır. İkinci nokta aile içi şiddetin (sözlü, fiili vb.) boşanmaya nasıl etki ettiğinin sorgulanmasıdır. Araştırmanın üçüncü alt boyutunu ise medyanın etkisi oluşturmaktadır. Medya (dizi, evlendirme programları, yarışma programları, internet vb.) farklı yönlerden aileyi etkilemektedir.

Araştırmanın Önemi: Aile toplumun en temel kurumlarından biridir. Ailenin yıkılması toplumun sosyal çöküş sürecine yönelmesi demektir. Türkiye'de boşanma oranı çok düşük düzeyde olduğu için, son yıllara kadar boşanma konusu önemli bir problem olarak görülmemiştir. Batı ülkelerine oranla, boşanma oranı ülkemizde oldukça düşük düzeylerde seyretmektedir, fakat özellikle 2000'li yıllardan sonra Türkiye'de boşanma her geçen gün hızla artmaktadır. Hatta halk içinde "boşanma artık moda oldu" gibi sözler deyim olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ailenin ayakta kalabilmesi, boşanma nedenlerinin iyi araştırılması ve ona göre tedbirlerin alınmasına bağlıdır. Boşanma nedenleri konusunda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bunlardan ASAGEM (2009), Battal (2008), boşanmış bireylerle yapılan araştırmalardır.

Arıkan'ın (1996) çalışması ise Ankara örnekleminde halkın boşanmaya yönelik tutumlarının araştırılmasını konu edinmiştir. Fakat belirtilen araştırmaların hiçbirinde boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeği geliştirilmemiştir. Bu nedenle boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeği, bu alanda bir ilk olma özelliğini taşımaktadır. Geliştirdiğimiz bu ölçek çalışması ile literatüre özgün bir katkı yapma amaçlanmaktadır.

1.1.Araştırmanın Yöntemi

1.3.1.Veri Toplama Aracı: Araştırmada nicel veri toplamak amacıyla anket formu, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Soru kâğıdı, 6 demografik soru, 55 tane beşli Likert tipi tutum sorusu olmak üzere toplam 61 sorudan oluşmaktadır.

1.3.2.Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutum Ölçeği: Ölçek geliştirme çalışmasının ilk aşamasında boşanmaya etki eden faktörlere yönelik yerli ve yabancı literatür taranmış, sonra soru hazırlama aşamasına geçilmiştir. Sorular hazırlanırken, alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Sorular hazırlandıktan sonra 110 kişiye Çankırı'da pilot uygulaması yapılmış, yanlış anlaşılan veya anlaşılmayan sorular yeniden düzenlenerek sorulara son şekli verilmiştir. Katılımcılara, 6 sosyo-demografik ve 55 tutum sorusu sorulmuştur.

Boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeği için Likert tipi beşli cevap kategorileri kullanan sorular kullanılmıştır. Bunlar "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum", "kesinlikle katılmıyorum" şeklindedir. "Kesinlikle katılıyorum" beş puan , "Katılıyorum" dört puan,

“Karasızım” üç puan, “Katılmıyorum” iki puan ve “Kesinlikle katılmıyorum” bir puan üzerinden değerlendirilmiştir.

1.3.3. Veri Analizi: Araştırma Soruları: SPSS 22 paket programında analiz edilmiş ve açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır.

1.4. Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, 18 ve üzeri yaş grubunda yer alanlar ve Türkiye’de (33 ilde) ikamet eden kadınlar ve erkekler oluşturmaktadır. Örneklem seçimi olarak tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem genişliği % 95 güvenle ve % 2.5 hata payı ile 1.667 kişi bulunmuştur. Örneklem nüfus genişliğine göre orantılı dağıtım yapılmış ve bu 33 ilde ikamet eden 18 yaş ve üzeri 1.667 kişiye Şubat 2014’de rastgele anket uygulaması yapılmıştır.

Tablo1: İllere Göre Örneklem Dağılımı

	Sayı	Geçerli oran
Ankara	170	10,2
Bursa	96	5,8
Çankırı	7	,4
Çorum	20	1,2
Diyarbakır	61	3,7
Eskişehir	30	1,8
Gaziantep	70	4,2
İstanbul	446	26,8
İzmir	153	9,2
İzmit	50	3,0
Kırıkkale	10	,6
Kütahya	21	1,3
Muğla	33	2,0
Nevşehir	11	,7
Ordu	27	1,6
Samsun	47	2,8
Şırnak	18	1,1
Tekirdağ	34	2,0
Karabük	9	,5
Uşak	13	,8
Siirt	12	,7
Amasya	12	,7
Balıkesir	44	2,6

Bitlis	13	,8
Denizli	36	2,2
Elazığ	21	1,3
Hatay	56	3,4
Karaman	9	,5
Kahraman Maraş	40	2,4
Mersin	64	3,8
Niğde	13	,8
Düzce	13	,8
Bilecik	8	,5
Total	1667	100,0

2. Boşanma

Normalde, bütün bireyler evlenirken evliliğin bir ömür devam etmesi niyeti ile evlenirler. Fakat zamanla evli çiftlerden birinin veya her ikisinin karşılıklı, evlilik hayatının yürümesini engelleyecek söz ve davranışları olur. Bunun neticesinde zaman zaman aile içi tartışmalar, gerginlikler ve akabinde boşanmalar meydana gelir.

Boşanma, eşler hayatta iken hukuken evlilik ilişkisine son verilmesi şeklinde tanımlanır. Boşanma ile birlikte, eşlerin birbirine karşı olan görev ve sorumlulukları da sona erer. Boşanma sonucunda eşler, mahkeme kararı olma şartıyla nafaka, tazminat gibi konularda karşılıklı hak ve borç sahibi olurlar. Boşanma toplumda arzu edilmeyen bir durumdur. Bunun için boşanmanın önlenmesi birçok sosyal bilimcinin ilgi alanına girmektedir. Boşanmayı farklı disiplinler farklı açılardan ele alıp çözüm yolları aramaktadırlar. İktisatçılar boşanmaya yol açan ekonomik faktörlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm yolları aramakta, psikologlar davranış bozuklukları üzerinde durmakta, hukukçular ailenin daha sağlıklı bir yapı üzerine kurulabilmesi için bireylerin karşılıklı hak ve yükümlülüklerini garanti altına almaya çalışmakta, sosyologlar toplumsal boyutu ile konuyu ele almaktadırlar (Battal, 2008).

Boşanmanın artması mı boşanmaya yönelik tutumlarda değişime neden olmaktadır yoksa boşanmanın halk tarafından normal karşılanması mı boşanmanın asıl sebebidir? Bu konu tartışmalı ve çift yönlü doğruluğu olan bir konudur (Cherlin & Walters, 1981). Thorton'un yaptığı araştırmaya göre, boşanmaya yönelik tutumların davranışlara çok az etkisi vardır, buna karşılık boşanmanın davranışlara anlamlı düzeyde etkisi vardır. Farklı bir ifade ile boşanmaya yönelik tutumlar olumlu da olsa pratikte boşanma olayı çok fazla olmamaktadır fakat boşanmış olan bireylerin boşanmaya yönelik tutumları, diğerlerine kıyasla çok daha olumlu olmaktadır. Ayrıca çocukların

boşanmaya yönelik tutumlarında, annelerin önemli derecede etkisi vardır (Thornton, 1985).

Pew Social Trends Staff (2010)'ın yaptığı araştırmaya göre Amerikalıların % 58'i mutsuz bir evliliği sürdürmektense boşanmanın kabul edilebilir bir tercih olduğunu, buna karşılık % 38'i ancak çok ekstrem durumlarda kabul edilebilir olduğunu belirtmişlerdir (Karraker& Grochowski, 2012: 236).

2.1. Batı Ülkelerinde ve Türkiye'de Boşanma Oranları

Amerika'da boşanma oranları 1960'ta % 2, 1970'te % 3,5, 1979'da % 5,3, 1990'da % 4,7, 2000'de 4,1, 2007'de % 3,6, 2008'de % 3,5 ve 2009'da % 3,4'tür. Boşanma oranlarına bakıldığında en yüksek düzeye 1979 yılında çıktığı görülmektedir. Her ne kadar 1980'den sonra boşanma oranlarında bir düşüş gözlemlense de evli çiftlerin yaklaşık olarak üçte biri ilk 10 yılda boşanmaktadır (Karraker& Grochowski, 2012:237).

Tablo 2: Avrupa ülkelerinde kaba boşanma oranları 1960-2010 arası (her 1000 kişide bir)

	1960	1970	1980	1990	2000	2010
EU-27 (2)(3)	:	1,0	1,5	1,6	1,8	2,0
Belçika	0,5	0,7	1,5	2,0	2,6	3,0
Bulgaristan	:	1,2	1,5	1,3	1,3	1,5
Çek Cumhuriyeti	1,4	2,2	2,6	3,1	2,9	2,9
Danimarka	1,5	1,9	2,7	2,7	2,7	2,6
Almanya	1,0	1,3	1,8	1,9	2,4	2,3
Estonya	2,1	3,2	4,1	3,7	3,1	2,2
İrlanda	-	-	-	-	0,7	0,7
Yunanistan (3)	0,3	0,4	0,7	0,6	1,0	1,2
İspanya	-	-	-	0,6	0,9	2,2
Fransa (3)(4)	0,7	0,8	1,5	1,9	1,9	2,1
İtalya (2)(5)	-	0,3	0,2	0,5	0,7	0,9
Kıbrıs (5)	:	0,2	0,3	0,6	1,7	2,2
Letonya	2,4	4,6	5,0	4,0	2,6	2,2
Litvanya	0,9	2,2	3,2	3,4	3,1	3,0
Lüksemburg	0,5	0,6	1,6	2,0	2,4	2,1
Macaristan	1,7	2,2	2,6	2,4	2,3	2,4
Malta	-	-	-	-	-	-
Hollanda (5)	0,5	0,8	1,8	1,9	2,2	1,9
Avusturya	1,1	1,4	1,8	2,1	2,4	2,1
Polonya	0,5	1,1	1,1	1,1	1,1	1,6
Portekiz (5)	0,1	0,1	0,6	0,9	1,9	2,5
Romanya	2,0	0,4	1,5	1,4	1,4	1,5
Slovenya	1,0	1,1	1,2	0,9	1,1	1,2
Slovakya	0,6	0,8	1,3	1,7	1,7	2,2
Finlandiya	0,8	1,3	2,0	2,6	2,7	2,5
İsveç	1,2	1,6	2,4	2,3	2,4	2,5
İngiltere (5)	:	1,0	2,6	2,7	2,6	2,0
İzlanda	0,7	1,2	1,9	1,9	1,9	1,8

Lihtenştayn	-	-	:	:	3,9	2,4
Norveç	0,7	0,9	1,6	2,4	2,2	2,1
İsviçre	0,9	1,0	1,7	2,0	1,5	2,8
Karadağ	:	:	:	:	:	0,8
Hırvatistan	1,2	1,2	1,2	1,1	1,0	1,1
Makedonya	0,7	0,3	0,5	0,4	0,7	0,8
Türkiye	:	:	:	:	:	1,6

Kaynak: Eurostat

(1) Boşanma 1970 yılına kadar İtalya'da, 1981'e kadar İspanya'da, 1995'e kadar İrlanda da ve , 2011'e kadar da Malta'da kanunen imkansızdı.

(2) 1970yerine 1971

(3) 2010 yerine 2008

(4) Fransa'nın 1970 den 1990'a kadar deniz aşırı yerleşim yerleri

(5) 2010 yerine 2009

TÜİK(2014:5) verilerine göre 2012 yılında evlenenlerin sayısı 603 bin 751 kişi, 2013 yılında evlenenlerin sayısı 600 bin 138 kişidir. Aynı yıllardaki boşanma oranları ise 2013 yılında 123 bin 325 kişi, 2014 yılında ise 123 bin 305 kişidir.

TÜİK (2014) verilerine göre 2012-2013 yılında yıllarında Kaba boşanma hızı % 01,70'dir. Boşanmaların % 36'8'i, evliliğin ilk beş yılında, % 21,5'i evliliğin ilk 6-10 yılı içerisinde, % 14'1'i evliliğin ilk 11-15 yılı içerisinde, % 19,3'ü ise 16-20 yıl içerisinde , % 6,5'i 21-25 yıl içerisinde ve % 7,1'i de 26 yıl daha fazla süre evli olan çiftlerde gerçekleşmiştir.

TÜİK verilerine göre; bölgeler arasındaki boşanma oranları şu şekildedir: İBBS 1. Düzey'e göre 2013 yılında en yüksek kaba boşanma hızı %2,25 ile Ege Bölgesi'nde görülmüştür. Bu bölgeyi %2,08 ile Batı Anadolu Bölgesi ve %1,93 ile İstanbul Bölgesi izlemiştir. En düşük kaba boşanma hızı ise %0,61 ile Orta-doğu Anadolu Bölgesi'nde görülmüştür. Kaba boşanma hızının 2013 yılında en yüksek olduğu il %2,70 ile Antalya olmuştur.. Antalya'yı %2,68 ile İzmir, %2,51 ile Muğla izlemiştir. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu il ise %0,14 ile Hakkâri'dir. Hakkâri'yi %0,19 ile Şırnak, %0,23 ile Bitlis izlemektedir.

TÜİK (2015:5) verilerine göre; 2014 yılında 599 bin 704 çift evlenmiştir. Kaba evlenme hızı % 07,80'dir. Ortalama evlenme yaşı erkeklerde 26,9, kadınlarda 23,7'dir. 2014 yılında 130 bin 913 çift boşanmıştır. Kaba boşanma hızı % 01,70'dir. Boşanmaların % 39,6'sı evliliğin ilk beş yılında, % 21,5'i evliliğin ilk 6-10 yılı içerisinde, % 14'1'i evliliğin ilk 11-15 yılı içerisinde ve % 24,7'si ise 16 yıl ve daha fazla süre evli olan çiftlerde gerçekleşmiştir.

Tablo 3: 2012-2013 TÜİK Boşanma İstatistikleri

Evlilik süresi (yıl)	Yıl			
	2012		2013	
	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	123 325	100,0	125 305	100,0
1 yıldan az	4 080	3,3	4 385	3,5
1-5	44 797	36,3	46 094	36,8
6-10	26 144	21,2	26 938	21,5
11-15	18 225	14,8	17 696	14,1
16-20	12 750	10,3	12 934	10,3
21-25	8 159	6,6	8 086	6,5
26+	8 863	7,2	8 918	7,1
Bilinmeyen	307	0,3	254	0,2

2.2. Boşanmayı Artırıcı veya Engelleyici Faktörler

Boşanmayı etkileyen nedenler iki farklı şekilde etkili olmaktadır. Bunlardan bazıları boşanmayı artırıcı diğerleri kolaylaştırıcı faktörlerdir.

2.2.1. Ailevi Sorumsuzluk

Boşanma nedenleri konusunda (Kitson & Holmes, 1992)'un yaptıkları araştırmaya göre erkekler boşanma nedenleri olarak; kendilerini işe adanmaları, (iş hayatı nedeniyle evin ihmal edilmesi), kanunlarla ilgili problemler, dış faktörler, eşinin evlilik dışı cinsel ilişkisi ve bilinmeyen nedenler olarak ifade etmişlerdir. Genellikle erkekler boşanma nedenlerini kadınlar kadar detaylı hatırlamamaktadırlar. Aynı araştırmada kadınlar boşanma nedenleri olarak; kişilikten kaynaklanan problemler, alkol kullanması, gençlerle evlilik dışı beraber oluşu, kocasının evlilik dışı cinsel ilişkisi, cinsel problemler, ekonomik destek alamama, güven eksikliği, olgunlaşmamışlık gibi nedenleri belirtmişlerdir (Amato & Previti, 2003).

Boşanma nedenleri üzerine yapılan diğer bir araştırmaya göre (Cleek & Pearson, 1985) erkekler; alkol kullanmalarını ve kadın özgürlüğünü (Women's lib), kadınlar ise, evlilikte mutlu olamamayı, uyumsuzluğu, kocalarının duygusal, fiziki şiddet uygulamalarını ve sadakatsizliklerini boşanma nedeni olarak ifade etmişlerdir.

Levinger'in yaptığı araştırmaya göre ise, erkekler kanunlarla ilgili problemleri ve cinsel olarak uyumsuzluğu, kadınlar ise; fiziki ve sözlü şiddeti, maddi problemler, alkol kullanımı, evini ve çocuklarını ihmal etmesi, sevgi yokluğu, manevi, zihni, işkence gibi konuları boşanma nedeni olarak öne sürmüşlerdir (Levinger, 1966).

ASAGEM tarafından yapılan "Boşanma Nedenleri Araştırması"nda (2009:134-136) boşanmış bireylere "Size göre boşanmanızın nedeni aşağıdakilerden

hangisidir?" şeklinde soru sorulmuştur. Alınan sonuçlara göre en fazla boşanma nedeni olarak katılımcıların % 69'u "eşimin sorunlara ilgisiz kalması, bu nedenle sorunların çözümünün büyük oranda bana kalması", % 68'i "ilgisizlik, yeterli duygusal desteği alamamak, paylaşamamak", % 67'si "eşimin her konuda kendi fikirlerinin doğru olduğunu düşünmesi, beni yeterince dinlememesi, ya da önemsememesi, bu nedenle de konuşmuyor olmamız" şeklindeki ifadeler dikkat çekmektedir. Alınan cevaplardan eşlerin birbirine karşı ilgisizliği, sorumsuzluğu, iletişim kopukluğu gibi konuların öne çıktığı görülmektedir. Boşanma nedenleri arasında sayılabilecek diğer bir faktör de ekonomik temelli sorun olduğu anlaşılmaktadır. "Eşimin aile gelirinin üstünde harcama yapması" ve "geçim sıkıntısı içine düşmemiz" ifadelerine katılımcıların büyük oranda iştirak ettikleri belirtmiştir.

ASAGEM (2011:229-232) tarafından Türkiye genelinde yapılan son yılların en kapsamlı "Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması'na göre Türkiye genelinde en önemli boşanma nedeni % 27,3'lük bir oran ile sorumsuz ve ilgisiz davranma sonucu çıkmıştır. Kır-kent değişimi açısından bakıldığında bu oran kentte % 27,8, kırdan ise % 25,4'dür. İkinci en önemli boşanma nedeni % 12,0'lik bir oran ile evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama ve % 11,7'lik bir oran ile eşini aldatma faktörü gelmektedir. Diğer boşanma nedenleri ise şu şekilde sıralanmıştır; dayak/kötü muamele % 11,4, içki ve kumar % 8,8, eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması % 7,6, terketme/terkedilme % 6,6, eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması % 5,8 vb. boşanma nedenleri cinsiyet açısından kıyaslandığında yine birbirine benzer oranlarda erkekler % 28,2 kadınlar % 26,6'lık oranlarla en önemli boşanma nedeni olarak sorumsuz ve ilgisiz davranma olduğunu ifade etmişlerdir.

Battal'ın araştırmasında 722 boşanmış kişi ile mülakat yapılmış ve genel olarak boşanma nedenleri şu şekilde sıralanmıştır. Görüşülen 722 aileden 123 ailede (% 17,9), uyumsuzluk, 24 ailede (% 3,3) otorite tartışması, 199 ailede (27,6) genel yanlış davranış, 199 ailede (% 27,6) eşe veya genel aile fertlerine yönelik yanlış davranış, 76 ailede (% 10,5) ahlaksızca sayılan haller ve 95 ailede de (% 13,2) kusursuz haller olarak bulunmuştur (Battal, 2008:45).

Boşanma ile yaş arasındaki korelasyon her zaman tartışılan önemli noktalardan biridir. Amerika'da yapılan bir araştırma da 20 yaş altında evlilik yapanların 20 yaş ve üzerindekiyle göre daha fazla boşandığı sonucu çıkmıştır (Glenn & Supancic, 1984).

2.2.2.Sosyo-Ekonomik Durum

Kitson'un yaptığı araştırmaya göre sosyo ekonomik durumu yüksek olanlar; erken yaşta evliliği, iletişim eksikliğini, ilgi alanlarındaki ve değerlerindeki uyumsuzluğu, kendilerini işlerine adanmalarını, (iş hayatının ev hayatının önüne geçmesini), cinsiyet rollerindeki uyumsuzluğu, eşin kendini merkeze almasını (partner self-centered) boşanma nedenleri olarak ifade edilmiştir (Kitson, 1992).

Buna karşılık sosyo-ekonomik düzeyi düşük olanlar; fiziki ve duygusal şiddeti, erkeklerle veya kızlarla evlilik dışı hayat sürmelerini (her iki tarafın da eşlerini aldatmaları), ailevi sorumlulukların ihmal edilmesini, kumar ve suç işlerine karışmasını, parasal sıkıntı işsizlik problemlerini, aile duygusundan yoksun olmalarını, sağlık problemleri nedeni ile cinsel sorunlar yaşamaları gibi faktörleri boşanma nedenleri olarak ifade etmişlerdir. Uyumsuzluk, alkol kullanımı, madde kullanımı, eşlerin yavaş yavaş birbirlerinden kopmaları, cinsiyet, sosyal sınıf olarak farklılık ve hayat tarzlarının birbirinden farklı olması önemli boşanma nedenleridir (Amato & Cheadle, 2005; Amato & Previti, 2003; Levinger, 1965, 1966).

Goode'nin yaptığı araştırmada ise; sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olanlar kişilik, (karakter uyumsuzluğu) ve değerler uyumsuzluğunun boşanmaya götüren nedenler arasında yer aldığı belirtilmiştir. Buna karşılık sosyo-ekonomik düzeyi düşük olanlar ise, kocalarının ekonomik yönden sıkıntı içinde bulunmalarını ve mali açıdan destek alamamalarının boşanma nedeni olduğunu açıklamışlardır (Goode, 1956).

Yukarıda belirtilen ASAGEM (2011:231) tarafından yapılan araştırmada sosyo-ekonomik statüye göre (SES) boşanma oranlarına bakıldığında alt grupta yer alan bireyler arasında en önemli boşanma nedeni % 28,8'lik bir oran ile sorumsuz ve ilgisiz davranmadır. İkinci sırada % 14,7'lik bir oran ile evin maddi olarak geçimini sağlayamama faktörü gelmektedir. Dayak ve kötü muamele ise % 13,9'luk bir oran ile üçüncü sırada yer almaktadır. Orta (SES) grubunda ise en önemli boşanma nedeni % 32,3'lük bir oran ile yine sorumsuz ve ilgisiz davranmadır. Bu grupta % 13,1'lik bir oran ile aldatma ikinci sırada yer almakta, üçüncü sırada ise % 10,1'lik bir oran ile içki ve kumar alışkanlığı takip etmektedir. Üst (SES) grubunda olanlarda en önemli boşanma nedeni yine diğer iki grupta olduğu gibi % 24,4'lük bir oran ile sorumsuz ve ilgisiz davranma, % 12,7'lik bir oran ile aldatma faktörü gelmektedir.

Arıkan'ın (1996) Ankara örneğinde yaptığı "halkın boşanmaya yönelik tutumları" araştırması bu alanda yapılan önemli araştırmalardan biridir. Katılımcıların büyük çoğunluğu zaman zaman eşler arasında anlaşmazlıkların olduğunu, anlaşmazlıkların başında da ekonomik konuların geldiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber eşlerinden ayrı yaşamamış olanların düzeyi (% 89) oldukça yüksektir. Katılımcıların % 84,8'i boşanmayı hiç düşünmediklerini, % 95,7'si de evliliklerinden genel olarak memnun olduklarını belirttikleri görülür. Boşanma nedeni olarak da katılımcıların % 17,9'u şiddetli geçimsizlik, % 13,4'ü içki ve % 13'ü de kumar olduğunu belirtmişlerdir (Arıkan, 1996: 265-267).

2.2.3.Dindarlık

Batı'da boşanmayla ilgili yapılan araştırmalarda dindarlık önemli bağımsız değişkenlerden biri olarak ele alınır. Bu araştırmacıların Wuthnow'un

yaptığı incelemede dindarlık düzeyi arttıkça, boşanma eğiliminin düştüğü anlaşılmaktadır (Wuthnow, 1979).

Yapılan bazı araştırmalar, Katolik mezhebine mensup olan evli çiftlerin diğerlerine kıyasla daha az boşandıklarını, ibadet sıklığı yüksek olan bireylerin diğerlerine göre daha az boşandıklarını, buna karşılık dini bağlılık düzeyleri zayıf olan evli çiftlerin daha fazla boşanma riski altında olduklarını belirtmişlerdir (Glenn & Supancic, 1984). Yapılan araştırmalarda dinin boşanmayı engelleyen en önemli faktörlerden biri olduğu sonucu çıkmıştır. Ayrıca yapılan araştırmalarda evli çiftlere boşanma kararı almalarında dinin ne kadar etkili olduğu sorulmuştur. Katılımcıların üçte ikisi boşanma kararı almalarında dinin kendileri için çok önemli olduğunu veya önemli olduğunu belirtmişlerdir (Knoester & Booth, 2000; Larson & Goltz, 1989). Yapılan farklı araştırmalarda dinin boşanmayı engelleyen faktör olduğu sonucu görülmektedir (Chancellor & Monahan, 1955; Landis, 1949; Monahan & Kephart, 1954). Dini davranışlar yani ibadet pratikleri arttıkça boşanma oranları azalmaktadır (Chesser, 1957; Goode, 1956; Locke, 1951).

2.2.4. Medya

Günümüzde medya hayatın her alanını etkilemektedir. Özellikle televizyon ve internet birçok açıdan aile üzerinde etki oluşturmaktadır. Genel olarak bakıldığında televizyon diğer medya araçlarından daha yoğun ve yaygın bir etkiye sahiptir. Küçükcan'ın yaptığı araştırmada katılımcıların %78,9'u en çok televizyon izlediklerini, %17,1'i ise internet kullandıklarını belirtmişlerdir. Gazete okuyanların oranı %1,9 ve radyo dinleyenlerin oranı ise %1,7'dir. (Küçükcan, 2011:77). Oldukça yaygın ve yoğun kullanımı nedeniyle televizyon (diziler, evlendirme programları, yarışmalar ve kadın programları), aileyi farklı yönleriyle etkilemektedir.

Katılımcıların %78,9'u televizyon dizilerinde kadınların reyting amacıyla çoğunlukla cinsel obje olarak sunulduğuna inanmakta, %13,7'si ise bu görüşe katılmamaktadır. Benzer şekilde katılımcıların %79,1'i televizyonlardaki evlilik programlarının, Türk aile yapısı ve evlilik ilişkilerini olumsuz etkileyeceğini düşündüğünü belirtirken, %14,5'i bu gibi programların olumsuz etkisi olacağını düşünmediğini belirtmiştir. Diziler ve evlilik programlarındaki benzer sonuçlar izleyicilerin medyaya olan güvensizliği olarak yorumlanabilir (Küçükcan, 2011:112-115).

Kadınların yüzde 76,7'si ve erkeklerin yüzde 81,5'i televizyonlardaki evlilik programlarının, Türk aile yapısı ve evlilik ilişkilerini olumsuz etkileyeceğine inanmaktadır. Buna karşılık kadınların yüzde 16'sı ile erkeklerin yüzde 12,9'u bu gibi programların Türk aile yapısı ve evlilik ilişkilerini olumsuz etkileyeceğin inanmamaktadır. Cinsiyet temelli kıyaslandığında erkekler kadınlara göre medyanın aileyi olumsuz etkileyeceği fikrine daha fazla katılmaktadırlar (Küçükcan, 2011:115).

Katılımcıların % 76,2'si televizyon dizileri ve magazin programlarının Türkiye'de boşanma oranlarının artmasında etkili olabileceğini düşünmektedir. Buna karşılık %16'sı dizilerin ve magazin programlarının boşanma oranlarının artmasında bir etkisi olmadığı fikrini benimsemektedir. Cinsiyet temelli kıyaslandığında kadınların %74,3'ü erkeklerin ise % 78'i televizyon dizileri ve magazin programlarının Türkiye'de boşanma oranlarının artmasında etkili olabileceği fikrini benimsemektedir. Bu görüşe katılmayan kadınların oranı %17,4, erkeklerin oranı ise % 14,4'dür (Küçükcan, 2011:118).

2.2.5. Aile İçi Şiddet

Bloom, Niles ve Tacher'in yaptığı araştırmalara göre erkekler; boşanma nedenleri olarak fiziki şiddet uygulamalarını, alkol ve uyuşturucu kullanmalarını gerekçe göstermişlerdir (Bloom, Niles ve Tacher, 1985). Kadınlar ise; kocalarının fiziki şiddet uygulamalarını, alkol ve uyuşturucu kullanmalarını boşanma nedeni olarak ifade etmişlerdir (Amato & Previti, 2003).

ASAGEM (2011) tarafından yapılan araştırmada dayak/kötü muamele % 11,4'lük bir oranla önemli boşanma nedenleri arasında yer alır. Arıkan'ın Ankara'da alt gelir grubunda bulunan boşanmış kadınlar üzerine yaptığı bir çalışmada, kadınlar boşanma sebebi olarak % 53,4 ile fiziksel şiddetin etkin rol oynadığını ifade etmişlerdir (Arıkan, 1992).

C. Vatandaş'ın Türkiye genelini kapsayan "Sekam Araştırması Bağlamında Türkiye'de Aile Yapısı ve Problemleri" adlı araştırmasında bir erkek karısını hiç bir gerekçe ile dövemez görüşüne katılanların oranı % 76,6'dır, bazı gerekçelerle karısını dövebileceğini ifade edenlerin oranı ise % 13,1'dir. Eşler arası şiddetin önemli bir kısmı % 44,4'ü evliliğin ilk aylarında başlamaktadır, % 21,5, evliliğin ilk yılından sonra, % 20,1 evliliğin ilk günlerinde, % 14'lük bir kısmında ise şiddet evlilik öncesi başlamaktadır (Vatandaş, 2012)

2.2.6. Aldatma

Önemli boşanma nedenlerinden biri de eşlerin birbirlerini aldatmalarıdır. Hatta zaman zaman şiddetli geçimsizlik nedeniyle boşanma davası açanlardan birçoğunun gerçek boşanma sebebinin eşini aldatma olduğu halde başka gerekçeler ileri sürdükleri görülmektedir. Amerika'da boşanma nedenleri üzerine yapılan bir araştırma da 1980 ile 1997 yılları arasında boşanmış 208 kişiyle açık uçlu soru şeklinde telefonla mülakat yapılmıştır. Mülakatlar sonucunda en önemli boşanma nedeninin, eşini aldatma (infidelity) olduğu anlaşılmıştır. (Amato & Previti, 2003). Yine yapılan değişik araştırmalarda aldatmanın önemli boşanma nedenlerinden olduğu açıkça görülmektedir (Cleek & Pearson, 1985; Kitson & Holmes, 1992).

Atalay ve arkadaşlarının yaptıkları "Türk Aile Yapısı Araştırması"nda da en önemli boşanma nedenleri arasında zina (% 75,71) ve geçimsizlik (% 66,01) dikkat çekmektedir. Zinanın boşanma nedeni olması düşüncesi kırda % 82,55, kentte ise 70,57'dir. Geçimsizliğin boşanma nedeni olması fikri kırda % 64,30, kentte ise % 67,30'dur (Atalay ve diğerleri, 1992:125).

ASAGEM (2011:232) tarafından yapılan araştırmada katılımcılara hangi durumların boşanma nedeni olabileceği konusundaki kanaatleri sorulmuştur. Alınan sonuçlara göre "kadının kocasını bir kez bile aldatması"nın en önemli boşanma nedeni olacağı ifade edilmiştir (% 93,0). İkinci en önemli boşanma nedeni olarak ise "erkeğin karısını (bir kez bile olsa) aldatması" olacağını dile getirilmiştir (% 87,5).

ASAGEM (2006:56) tarafından yapılan "Aile Yapısı Araştırması"na göre boşanmış bireylere göre en önemli boşanma nedeni erkeklerde (% 29,6), kadınlarda (% 21,1) ile aldatma olduğu sonucu çıkmıştır. Boşanmış kadınların % 11'i boşanmış erkeklerin de % 5'i eşleri tarafından aldatılmış olmalarının en önemli boşanma nedeni olduğunu ifade etmişlerdir.

Türkiye'de 2001- 2009 yılları arasında gerçekleşen, boşanma nedenleri üzerine yapılan çalışmaların genel bir değerlendirmesinin yapıldığı araştırmada (Meder & Gültekin, 2012) "zina, aldatma" "önemli boşanma nedenleri" arasındadır. Boşanmalardaki yoğunluk açısından bakıldığında "zina" gerekçeli boşanmaların yanı sıra, 2004 yılında ortaya çıkan ekonomik kriz sürecinde ilk iki yılda büyük bir orana ulaştığı görülmüştür.

3. Bulgular ve Yorum

Tablo 2: Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenlerin Frekans Dağılımları

Değişken	Sayı	Geçerli %	Değişken	Sayı	Geçerli %
Cinsiyet			Medeni durum		
Kadın	871	52,2	Evli	984	59,1
Erkek	796	47,8	Bekâr	567	34,1
Toplam	1667	100,0	Eşinden Ayrılmış	73	4,4
Yaş			Eşi Ölmüş	40	2,4
18-25 yaş	460	27,6	Toplam	1.664	100,0
26-35 yaş	494	29,7	Kayıp Değer	3	
36-45 yaş	430	25,8	Genel Toplam	1.667	
46 yaş ve üzeri	282	16,9	Meslek		
Toplam	1.666	100,0	İşçi	266	16,0
Kayıp Değer	1		Memur	269	16,2
Genel Toplam	1.667		Esnaf	129	7,8
Eğitim			Serbest meslek	67	4,0
İlkokul ve aşağısı	270	16,2	Emekli	70	4,2
Ortaokul ve İlköğr.	192	11,5	Ev hanımı	261	15,7
Lise	426	25,6	Öğretmen	166	10,0

**Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutumlar: Boşanmayı Artırıcı veya Engelleme Faktörlere
Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması**

Önlisans	243	14,6	Çiftçi	16	1,0
Lisans ve Lisansüstü	534	32,1	İşsiz	28	1,7
Toplam	1.665	100,0	Öğrenci	268	16,1
Kayıp Değer	2		Diğer	122	7,3
Genel Toplam	1.667		Toplam	1.662	100,0
Aylık kazanç			Kayıp Değer	5	
1000TL ve altı	273	16,4	Genel Toplam	1.667	
1001-2000TLarası	386	23,2			
2001-3000TLarası	349	21,0			
3001TLveüzeri	144	8,7			
Düzenli kazancı yok	511	30,7			
Toplam	1.663	100,0			
Kayıp Değer	4				
Genel Toplam	1.667				

3.1.Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için öncelikle: KMO ve Bartlett testine bakılmıştır. KMO katsayısının 0,60 ve üzerinde olması örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu anlamına gelir. Yapılan test sonucu örneklem uygunluğu değeri ,91 olarak bulunmuştur. ($\chi^2=19138,607$, $sd=153$, $p<,0001$) çıkması verilerin birbiri ile ilişkili olduğunu ve KMO'nun yüksek çıkması veri sayısının faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: KMO ve Bartlett's Testi Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,916
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-Kare değerleri	19138,607
	Serbestlik Derecesi	153
	Anlamlılık	,000

Faktör analizine 55 tutum sorusu ile başlanmıştır. Önce döndürmesiz component matrix'e bakılmıştır. Analizde tek soru olarak faktöre düşen bir soru analizden çıkarılmıştır. Tekrar düz döndürme şeklinde varimax ile analize başlanmıştır. Faktör analizinde madde yük değerleri önce, 32 ile sınırlanarak analiz edilmiştir. İlk faktör analizinde 9 faktöre yığıldığı görülmüştür. Binişik olan sorular, analizden çıkarılmıştır. Tekrar analiz edilirken faktör yük değerleri önce, 40 ile sınırlanmış daha sonra, 45 ile sınırlanarak daha düşük değer alan maddeler elenmiştir. Her aşamada, binişik olan sorular elenmiştir.

Boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeğinde, 18 soru bulunmaktadır. Yapılan faktör analizinde dört faktör ortaya çıkmıştır. Bunlardan 1. faktörde

9 soru, 2. faktörde 3, soru, 3. faktörde 3 soru ve 4. faktörde de 3 soru bulunmaktadır. Birinci faktör *uyumcu (conformist) tutum*, ikinci faktör, *dindar*, üçüncü faktör *şiddet karşıtı* ve dördüncü faktör *medya etkisine tepkili* olarak adlandırılmıştır.

Eşini aldatma ile ilgili iki sorumuz ayrı bir faktör olarak çıkmıştır fakat iki soru olduğu için analizden çıkarılmıştır. Aldatmayla ilgili iki soru şunlardır, "Erkek eşini aldatırsa kadın hemen ondan boşanmalıdır" ve "Kadın eşini aldatırsa erkek hemen o kadını boşanmalıdır". Boşanmaya prensip olarak karşı olan, günümüzdeki boşanma nedenlerini abartılı bulan tutumlar da bir faktöre düşmüştür fakat iki soru olduğu için analizden çıkarılmıştır. "Boşanma her iki tarafa da zarar vermektedir. Bu nedenle boşanma hiç düşünülmemeli", "Günümüzdeki birçok boşanma olayında (temelde) ciddi problem yoktur, boşanmaya neden gösterilen gerekçeler abartılmaktadır." İkişer soru olan 5. ve 6. faktörler analizden çıkarılınca geriye 4 faktör kalmıştır.

Tablo 4: Faktör alt boyutları ve açıkladıkları toplam varyans miktarları

Faktör	Özdeğer	Kümülatif %
1	42,702	42,702
2	13,463	56,165
3	8,316	64,481
4	6,386	70,867

Tabloda da görüldüğü gibi oluşan dört faktörün açıkladıkları toplam varyans oranı % 70,867'dir. Faktörlerin açıkladıkları varyans miktarlarına bakıldığında, birinci faktörün % 42,702'ni, ikinci faktörün % 13,463'nü, üçüncü faktörün % 8,316'sını ve dördüncü faktörün ise % 6,386'sını açıkladığı belirlenmiştir.

Tablo 5: Faktör Analizi Sonuçları

Total Variance Explained									
Component	Initial Eigen Values			Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Loadings			Loadings		
				Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7,686	42,702	42,702	7,686	42,702	42,702	5,628	31,264	31,264
2	2,423	13,463	56,165	2,423	13,463	56,165	2,441	13,563	44,827
3	1,497	8,316	64,481	1,497	8,316	64,481	2,429	13,493	58,320
4	1,150	6,386	70,867	1,150	6,386	70,867	2,259	12,547	70,867
5	,739	4,105	74,973						

Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutumlar: Boşanmayı Artırıcı veya Engelleme Faktörlere
Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması

6	,570	3,168	78,141						
7	,532	2,956	81,097						
8	,466	2,588	83,684						
9	,427	2,370	86,054						
10	,420	2,335	88,389						
11	,392	2,179	90,568						
12	,366	2,032	92,600						
13	,339	1,883	94,483						
14	,303	1,681	96,164						
15	,210	1,168	97,332						
16	,202	1,120	98,452						
17	,180	1,002	99,454						
18	,098	,546	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Tablo 6: Boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları

Rotated Component Matrix^a

	Faktör Yük Değerleri			
	1	2	3	4
Faktör 1: Uyumlu (komformist)				
20. Erkeğin evini ihmal etmesi, eşine ve çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getirmemesi boşanmaya neden olmaktadır	,849			
21. Kadının evini ihmal etmesi eşine ve çocuklarına karşı sorumsuz ve ilgisiz davranması boşanmaya neden olmaktadır.	,847			
19. İçki, kumar gibi alışkanlıklar önemli boşanma nedenlerindedir	,804			
10. Evliliğin devamı için bütün imkânlar kullanıldıktan sonra boşanma son çare olarak düşünülmelidir.	,749			
9. Erkeğin işsiz olması boşanmaya neden olmaktadır.	,748			
47. Eşler ev içi problemlerini her yerde konuşmamalı aile mahremiyeti korunmalıdır.	,742			

17.Eşlerin birbirlerinin fikirlerine saygı göstermemesi boşanmaya götüren tartışmaların başlamasına neden olmaktadır.	,724			
8. Aile bütçesini aşan harcamalar ev içinde tartışmalara, hatta zaman zaman boşanmalara neden olmaktadır.	,680			
5.Boşanma da ekonomik yetersizlik önemli bir faktördür.	,669			
Faktör 2: Dindar				
13. Dindarlık eşlerin birbirlerine karşı tahammülünü kolaylaştırır.		,835		
14.Dini konularda uyumlu olmak evliliğin devamı için önemlidir.		,815		
16.Eşler arasındaki inanç farklılığı aile içinde ciddi problemlere neden olmaktadır.		,693		
Faktör 3: Şiddet Karşıtı				
35. Erkek eşine sözlü şiddet (küfür, hakaret vb.) uygularsa kadın hemen boşanmalıdır.			,930	
36. Kadın eşine sözlü şiddet (hakaret, aşağılayıcı ifade vb.) uygularsa erkek hemen o kadını boşamalıdır.			,892	
34. Erkek eşine bir defa bile fiziki şiddet uygulasa kadın hemen boşanmalıdır.			,846	
Faktör 4: Medya Etkisine Tepkili				
28.Televizyondaki evlendirme programları aileleri olumsuz yönde etkilemektedir.				,837
29. Televizyonda yayınlanan bazı diziler eşlerin birbirlerini aldatmasında etkili olmaktadır.				,802
27. Günümüzde medya, eşlerin boşanma kararı almalarında etkili olmaktadır.				,758

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 5 iterations.

3.2. Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeğinin güvenilirlik derecesini ölçmek için "güvenirlilik testi" uygulanmıştır. Yapılan test sonucunda "Cronbach Alpha" güvenilirlik katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur. Alpha katsayısının yüksek olması sorular arasındaki iç tutarlılık ve homojenliğin göstergesi anlamına gelir. *Uyumlu(conformist) tutumun* güvenilirliği 0,91 *dindar tutumun* güvenilirliği 0,82, *şiddet karşıtı tutumun* güvenilirliği 0,87 ve *medya etkisine tepki tutumunun* güvenilirliği 0,80 olarak tespit edilmiştir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Boşanma günümüzde önemli bir problemdir. Bu konuda her ülkede değişik çalışmalar yapılmaktadır. Çünkü boşanma toplumu psikolojik, sosyal ve ekonomik nedenlere bağlı olarak farklı açılardan etkilemektedir. Bu konuda birçok ülke değişik çözüm yolları aramaktadır. Boşanmanın önlenmesi, boşanmayı etkileyen faktörlerin iyi araştırılmasına bağlıdır. Bu nedenle boşanmayı artırıcı veya engelleyici faktörlerin öğrenilmesi önemli bir konudur.

Boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeğinde 18 soru bulunmaktadır. Yapılan faktör analizinde dört faktör ortaya çıkmıştır. Bunlardan 1. faktörde 9 soru, 2. faktörde 3, soru, 3. faktörde 3 soru ve 4. faktörde de 3 soru bulunmaktadır. Birinci faktör *uyumcu (conformist) tutum*, ikinci faktör, *dindar*, üçüncü faktör *şiddet karşıtı* ve dördüncü faktör *medya etkisine tepkili* olarak adlandırılmıştır. Eşini aldatma ile ilgili iki sorumuz ayrı bir faktör olarak çıkmıştır fakat iki soru olduğu için analizden çıkarılmıştır. Bu sonuca göre aldatmanın, boşanma nedenlerinin diğer bir boyutunu oluşturduğunu söyleyebiliriz. Eşini aldatma ile ilgili tutumları ölçmek için şu iki soru sorulmuştur: "Erkek eşini aldatırsa kadın hemen ondan boşanmalıdır.", "Kadın eşini aldatırsa erkek hemen o kadını boşanmalıdır."

Boşanma nedenlerine yönelik tutum ölçeğinin güvenilirlik derecesini ölçmek için "güvenirlilik testi" uygulanmıştır. Yapılan test sonucunda "Cronbach Alpha" güvenilirlik katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur. Alpha katsayısının yüksek olması, sorular arasındaki iç tutarlılık ve homojenliğin göstergesi anlamına gelir. *Uyumlu (conformist) tutumun* güvenilirliği 0,91 *dindar tutumun* güvenilirliği 0,82, *şiddet karşıtı tutumun* güvenilirliği 0,87 ve *medya etkisine tepki tutumunun* güvenilirliği 0,80 olarak bulunmuştur.

Dört faktörün açıkladıkları toplam varyans oranı % 70,867'dir. Faktörlerin açıkladıkları varyans miktarlarına bakıldığında, birinci faktörün % 42,702'ni, ikinci faktörün % 13,463'nü, üçüncü faktörün % 8,316'sını ve dördüncü faktörün ise % 6,386'sını açıkladığı belirlenmiştir.

Sosyal bilimlerde açıklanan varyans oranı 40 ile 60 arası kabul edilen bir orandır. Bizim ölçeğimizin açıkladığı varyans oranı % 70,867 oldukça yüksektir.

Literatüre bakıldığında dünya da yapılan boşanma nedenleri araştırmalarının sonuçları ile (Amato & Previti, 2003; Bloom, Niles, & Tatcher, 1985; Cleek & Pearson, 1985; Kitson & Holmes, 1992; Levinger, 1966) gibi, yapılan araştırmamızdan çıkan sonuçlar birbirleri ile örtüşmektedir.

Dindarlığın, boşanmayı engelleyici etkisi konusunda (Chancellor & Monahan, 1955; Goode, 1956; Knoester & Booth, 2000; Larson & Goltz, 1989; Thornton, 1985) gibi kaynaklarla araştırmamızdaki sonuçlar, birbiri ile benzerlik göstermektedir.

Genel olarak bakıldığında bizim araştırmamızın sonuçları (Arıkan, 1996; Battal, 2008; Yurtkuran Demirkan et al., 2009). ASAGEM (2009) tarafından yapılan "Boşanma Nedenleri Araştırması" ve ASAGEM (2011) çalışmalarındaki sonuçlarla uyushmaktadır.

Özellikle boşanma da önemli olan birinci faktörün eşlerin birbirlerine karşı ilgisizliği, sorumsuzluğu, evin ihmal edilmesi gibi nedenlerin bizim araştırmamızda da birinci faktör olarak çıkması önemli bir sonuçtur. Ulaşılan araştırma sonuçlarının, son yıllarda yapılan ve Türkiye genelini kapsayan diğer araştırmalarla örtüştüğü görülmektedir.

Kaynakça

Amato, P. R., & Previti, D. (2003). People's reasons for divorcing gender, social class, the life course, and adjustment. *Journal of family issues*, 24(5), 602-626.

Amato, P. R., & Cheadle, J. (2005). The long reach of divorce: Divorce and child well-being across three generations. *Journal of Marriage and Family*, 67(1), 191-206.

Arıkan, Ç. (1992). *Yoksulluk Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma*: Yayl. Yayınları.

Arıkan, Ç. (1996). *Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması*: TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.

ASAGEM(TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı),(2009). Amato, P. R., & Cheadle, J. (2005). The long reach of divorce: Divorce and child well-being across three generations. *Journal of Marriage and Family*, 67(1), 191-206.

Arıkan, Ç. (1992). *Yoksulluk Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma*: Yayl. Yayınları.

Arıkan, Ç. (1996). *Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması*: TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.

ASAGEM(TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı),(2009). Boşanma Nedenleri Araştırması, Ankara.

- Arpaci, F., & Tokyürek, Ş. (2012). Boşanmış Bireylerin Yeniden Evlilik Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi, *Akademik Bakış Dergisi*, 31, 1-15.
- Battal, A. (2008). Boşanma Sebepleri, *TC Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, İstanbul*.
- Bloom, B. L., Niles, R. L., & Thatcher, A. M. (1985). Sources of marital dissatisfaction among newly separated persons. *Journal of family issues*, 6(3), 359-373.
- Bodenmann, G., Charvoz, L., Bradbury, T. N., Bertoni, A., Iafrate, R., Giuliani, C., Behling, J. (2006). Attractors and barriers to divorce: A retrospective study in three European countries. *Journal of Divorce & Remarriage*, 45(3-4), 1-23.
- Chancellor, L. E., & Monahan, T. P. (1955). Religious preference and interreligious mixtures in marriages and divorces in Iowa. *American Journal of Sociology*, 233-239.
- Cherlin, A., & Walters, P. B. (1981). Trends in United States men's and women's sex-role attitudes: 1972 to 1978. *American Sociological Review*, 453-460.
- Chesser, E. (1957). *The sexual, marital and family relationships of the English woman*: Roy Publishers.
- Cleek, M. G., & Pearson, T. A. (1985). Perceived causes of divorce: An analysis of interrelationships. *Journal of Marriage and the Family*, 179-183.
- Glenn, N. D., & Supancic, M. (1984). The social and demographic correlates of divorce and separation in the United States: An update and reconsideration. *Journal of Marriage and the Family*, 563-575.
- Goode, W. J. (1956). *After divorce*: Free Press New York.
- Kır, İ., & Bülbül, Ö. (2012). İslâhiye İlçesinde Boşanma Olgusu Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2).
- Kitson, G. C., & Holmes, W. M. (1992). *Portrait of divorce: Adjustment to marital breakdown*: Guilford Press.
- Küçükcan, T.(2011) Toplumun Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algısı Araştırması, Ankara:SETA.
- Knoester, C., & Booth, A. (2000). Barriers to Divorce When Are They Effective? When Are They Not? *Journal of family issues*, 21(1), 78-99.
- Landis, J. T. (1949). Marriages of mixed and non-mixed religious faith. *American Sociological Review*, 14(3), 401-407.
- Larson, L. E., & Goltz, J. W. (1989). Religious participation and marital commitment. *Review of Religious Research*, 387-400.

- Levinger, G. (1965). Marital cohesiveness and dissolution: An integrative review. *Journal of Marriage and the Family*, 19-28.
- Levinger, G. (1966). Sources Of Marital Dissatisfaction Among Applicants For Divorce*. *American journal of orthopsychiatry*, 36(5), 803-807.
- Locke, H. J. (1951). Predicting adjustment in marriage: a comparison of a divorced and a happily married group.
- Meder, M., & Gültekin, M. (2012). Türkiye’de 2001-2009 Yillari Arasındaki Boşanma Eğilimleri.Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2012 Güz (17), 149-164
- Monahan, T. P., & Kephart, W. M. (1954). Divorce and desertion by religious and mixed-religious groups. *American Journal of Sociology*, 454-465.
- Polat, F., & Karşlı, B.(2012). Evliliğe İlişkin Türk Televizyon Programlarının Sosyolojik Analizi. *Ekev Akademi Dergisi* Yıl:16, Sayı:51.
- Thornton, A. (1985). Changing attitudes toward separation and divorce: Causes and consequences. *American Journal of Sociology*, 856-872.
- Vatandaş, C. (2012). Sekam Araştırması Bağlamında Türkiye’de Aile Yapısı Ve Problemleri,Savrulan Dünyada Aile Sempozyumu(Sorunlar-İmkanlar-Çözümler). *Sekam, İstanbul*, 49-101.
- Wuthnow, R. (1979). *The religious dimension: New directions in quantitative research*: Academic Pr.
- Yıldırım, N. (2004). Türkiye’de Boşanma ve Sebepleri, *Bilig (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, 1(28), 59-81.

